

DISONANTNI ZVUCI DUBROVAČKIH LJETNIH IGARA

Nakon održanih 28. Dubrovačkih ljetnih igara u srpnju i kolovozu ove godine postavlja se pitanje da li se u glazbenom dijelu ovog našeg najdužeg i naj-reprezentativnijeg festivala (trebalo bi tako biti) u glazbenom dijelu nešto bitno izmijenilo u usporedbi s prošlim godinama. Želio bih ustvrditi da se ništa bitno nije promijenilo na bolje, već da je cijeli glazbeni dio s baletom i folklornim priredbama postao još

veliku i komornu operu, da li treba biti zastupana i sasvim moderna glazba ili treba dati više prostora domaćim skladateljima. Mislim da fizionomija ovog festivala leži u tome da se inozemnoj i domaćoj publici prezentiraju KVALITETNI UMJETNICI I DJELA odbacujući nesretni republički ključ koji nikada nije u umjetnosti u nas dao dobre rezultate. Ove sezone smo se u Dubrovniku naslušali svega i svačega, a bilo je i koncerata koji bi možda spadali u domenu malo boljih đaćkih produkcija. O folkloru više uopće ne treba govoriti, jer na području tih priredaba vlada i programski i umjetnički kaos. Ansambli sami »krei-

Koncert Gewandhausorkestra u tvrđavi Revelin

zbrkaniji i nesređeniji. Potaknute diskusije naših političara i samog direktora Igara profesora Napice o tome da li su Igre državni festival ili ne — nemaju zapravo opravdanja. Mislim da bi se trebalo prije pitati s koliko su stvaralačkog i umjetničkog umijeća Igre zapravo vođene. Ako tako raspravljamo, a to je i jedini ispravan put, onda lako možemo doći do zaključka da su Igre prvenstveno u svojem glazbeno-baletno-folklornom dijelu, a to je 75% cjelokupnog programa, u čorsokaku iz kojeg će se nakon dužeg niza godina nemaštovitog i neodgovornog vođenja teško izvući. Ne radi se o tome da li Igre trebaju imati

raju» što će izvoditi i osim »Lada« prezentiraju plesove i pjesme svojeg užeg područja. Što o tome misli uprava Igara, ostaje nepoznanicom. Ponovno na Igrama nije bilo eminentnih glazbenih kritičara velikih evropskih listova. Na prste su se mogli izbrojiti slučajni namjernici uglavnom iz gradskih rubrika nekoliko inozemnih listova koji su uglavnom pisali informativne članke o Dubrovniku, moru i ambijentima u kojima se održavaju priredbe i koncerti, a skoro ništa o eventualnim vrijednostima Igara. Da evropska kulturna javnost još jednom nije bila obaviještena o Igrama svjedoči činjenica da je program Iga-

ra bio definitivno otišnut tek tjedan dana prije početka Igara, a da tisuće i tisuće stranih turista i nakon dolaska u Dubrovnik nije znalo da se festival održava, jer je direktna propaganda u turističkim objektima još jednom zakazala. Moram konstatirati da je cijeli niz koncerata bio slabije posjećen, o čemu nismo u našem dnevnom tisku čitali. Pogledajmo koncerte koje smo ove sezone slušali na Igrama. Među koncerte prve grupe, tj. visoke profesionalnosti, možemo ubrojiti izvrsnu Matačićevu realizaciju Straussove »Elektre« s nenadmašnom Danicom Mastilović u naslovnoj ulozi, koja je potpomognuta raspoloženom Zagrebačkom filharmonijom pod Matačićevim sugestivnim vodstvom priredila iskrene trenutke velike i dramatične scenske umjetnosti. U ovu grupu treba ubrojiti i Horvatu realizaciju Beethovenove »Misse solemnis« s preciznim zborom »Branko Krsmanović« iz Beograda (uvježbali Darinka Matić-Marović i Bogdan Babić), kao i koncert danas sigurno najboljeg simfonijskog sastava u nas Slovenke filharmonije s dirigentom Urošem Lajovicem i talijanskim mladim pijanistom Micheleom Campanellom, koji je svirao sugestivno i oslobođeno Concert za glasovir i orkestar u b-molu Čajkovskog. Imponirala je i izvedba simfonije »Iz Novog svijeta«. Ista Filharmonija je dokazala svoje visoke kvalitete još jednom u suradnji s izvrsnim zborom »Branko Krsmanović« iz Beograda u Beethovenovoj »Misi u C-duru«. Treba spomenuti da je ovaj ansambl pod vodstvom svoje izvrsne dirigentice Darinke Matić-Marović svladao ovu Beethovenovu kompliciranu partituru u svega osam dana nakon što se saznalo da drugi beogradski pjevački zbor »Ivo Lola Ribar« nije bio u mogućnosti da svojim nastupom dostojno prezentira glazbu velikog bonskog majstora. Naše dvije vodeće pijanistice, Dubravka Tomšič iz Ljubljane i Pavica Gvozdić iz Zagreba, priredile su nam ugodna i vrhunska iznenađenja, prva posebno s djelima Debussyja i Chopina, a druga s vehementnom realizacijom Beethovenove rijetko izvođene i mukotrpne »Sonate s baticima«. U vrhunske koncerte ovogodišnjih Ljetnih igara ubrajam i koncert talijanskog violinista Salvatorea Accarda, kao i nastup velikog sovjetskog violinista Leonida Kogana. Obojica su imali i izvrsne pratiocice na glasoviru, prvi Leonarda Leonardija, a drugi Samuela Alumiana. Prvorazredan je bio i koncert Borodin-kvarteta iz Moskve, koji je briljirao u svim izvedenim kvartetima, a posebno u snažnom i upravo proročkom kvartetu Šostakoviča. Nestandardnom izvedbom Chopinovih djela istaknuo se i mladi, ali već slavni, sovjetski pijanist Aleksandar Slobodjanik. U ovu prvu grupu ubrajam i gostovanje velike glumice i pjevačice Gisele May iz Njemačke Demokratske Republike s fragmentima iz Brechtovih komada na glazbu Weila, Dassaua i Eislera. Ovamo treba ubrojiti i drugi koncert Zagrebačkih solista s velikim violinistom Henrykom Szeryngom, a također i dva koncerta fenomenalnog Gewandhausorkestra iz Leipziga pod palicom Kurta Masura. Ovaj orkestar najviših interpretativnih i tehničkih mogućnosti došao je posebno do izražaja u izvedbi Treće simfonije Brucknera i na posebnom koncertu u izvođenju Devete simfonije Beethovena. Na ovom posljednjem koncertu Igara u izvođenju Devete simfonije istakli su se pjevački zborovi »Ivan Goran Kovačić« iz Zagreba (zborovođa Vladimir Kranjčević) i »Mirče Acev« iz Skopja (zborovođa Aleksandar Lekovski) kojima je prepuni auditorij Držičeve poljane priredio prave ovacije. Slijedi druga grupa koncerata koji nisu posebno iskakali i koji se mogu naći u programima koncertnih sezona svih naših većih središta. Ovamo ubrajam koncert otvorenja sa Zagrebačkom filharmonijom i Zborom Radiotelevizije-Zagreb s dirigentom Milanom Horvatom u čast jubileja Predsjednika Tita, prvi koncert Gradskog dubrovačkog orkestra s dirigentom Carlom Cecchijem, oba koncerta ansambla I solisti Veneti s izvrsnim fagotistom svjetskog glasa Rudolfom Klepačem u Vivaldijevu Koncertu, zatim nastup japanske violinistice Teiko Maehashi, nastupe orguljaša Vaclava Rabasa

iz Čehoslovačke i Hansa Haselböcka iz Austrije i prvi koncert Zagrebačkih solista s argentinskom harfisticom Clelijom Mertens. Ovi koncerti su uglavnom varirali u svojoj kvaliteti, dok se na pojedinim nastupima moglo iskreno uživati samo u pojedinim skladbama.

Treću grupu čini poveliki broj koncerata koji po mojem osobnom sudu nisu smjeli biti izvedeni na Igrama. Jedino pod pretpostavkom da nam se Igre pretvaraju u prosječnu turističku glazbeno-baletno-folklornu smotru sklepanu zbrda-zdola i namijenjenu publici koja se slučajno zatekla u Dubrovniku, onda i ovi koncerti imaju nekakvo opravdanje. No, kako nas direktor Igara profesor Napica i direktor glazbenog dijela dirigent Milan Horvat žele uvjeriti u suprotno lansirajući i nadalje Igre kao naš »prozor u svijet« (koji je po mojem dubokom uvjerenju davno već zatvoren), onda ovakvi koncerti spadaju u domenu školskih produkcija. Ovu grupu predvode dva očajno slaba koncerta Zbora Radiotelevizije Zagreb pod dirigentskim vodstvom Vladimira Kranjčevića, zatim nastup nekada slavnog španjolskog gitarista Narcisa Yepesa iz Madrida, oba koncerta Gradskog dubrovačkog orkestra pod ravnanjem Debelića, odnosno Podića, opsjenarski koncert indijskog »umjetnika« Ravi Shankara na sitri, nastup Ženevskog kvarteta i Trija Mexico. Ako ovome svemu pribrojimo ponovno nevjesto sastavljene ponoćne serenade koje su u većini slučajeva bile i nepripremljene i nedovoljno izvježbane sa samo nekoliko izuzetaka (nastup violončeliste Valtera Dešpalja i gitariste Darka Petrinjaka) onda nije potrebno dokazivati da smo na ponoćnim serenadama uglavnom spavali i dosađivali se.

Pitanje izvođenja suvremene glazbe na cjelovečernjem koncertu ostaje i nadalje otvoreno. Ove godine je Instrumentalno-vokalni ansambl za suvremenu glazbu »Sv. Sofija« iz Skopja s Tomom Proševim priredio seriozan koncert suvremene glazbe uglavnom domaćih skladatelja, ali nije mogao privući veći broj slušalaca. Zato bi možda bilo bolje da se pojedina suvremena djela izvode u okviru redovnih koncerata kao što su to učinili Zagrebački solisti na jednom od svojih nastupa izvođeci jedno Ulrichovo djelo.

Jedino baletno gostovanje na Igrama bila su dva divna programa poznatog ansambla Balet van Vlaanderen iz Amsterdama. Ovi bravurozni umjetnici su u pretežno modernim koreografijama pokazali svoje veliko plesačko i izražajno znanje.

Treba registrirati i jedan vrhunski jazz-koncert. Bio je to nastup američkog orkestra Thad Jones-Mil Lewis Big Band, koji je na Revelinu doživio burne aklamacije razdragane publike.

Moram ponoviti konstataciju koju ponavljam već nekoliko godina. Dubrovačke ljetne igre neće nikada moći ovakvim neodgovornim i aljkavim vođenjem stati uz bok osrednjih evropskih festivala (o Salzburgu i Edinburgu ne usuđujem se ni govoriti), jer se takvim vođenjem bez mašte i umjetničke odgovornosti ni u kojem slučaju ne može privući značajka publika i znalački glazbeni kritičari. Čak i većina domaćih novinara svojim pisanjem uglavnom registriranja nastupa odmažu Igrama (iako ih uprava najviše voli). Igrama je u svim aspektima potrebna zdrava krv u umjetničkom vodstvu, organizaciji, načinu, mišljenja o umjetnosti, i pravog kritičkog registriranja koje bi ovaj festival dovelo barem na onaj nivo na kojem je bio prije desetak godina.

Siniša HRESTAK